

Zbirka odločb sodne prakse

Zadeva C-3/20

**AB,
CE
in
„MM investicijas“ SIA**

(Predlog za sprejetje predhodne odločbe, ki ga je vložilo Rigas rajona tiesa)

Sodba Sodišča (veliki senat) z dne 30. novembra 2021

„Predhodno odločanje – Protokol (št. 7) o privilegijih in imunitetah Evropske Unije – Član organa Evropske centralne banke – Guverner nacionalne centralne banke države članice – Imuniteta pred kazenskimi sodnimi postopki – Obtožnica, povezana z dejavnostmi, opravljanimi v okviru funkcije v državi članici“

1. *Privilegiji in imunitete Evropske unije – Član organa Evropske centralne banke (ECB) – Guverner nacionalne centralne banke države članice – Imuniteta pred sodnimi postopki – Pogoj – Dejanja, storjena pri opravljanju uradnih dolžnosti člana organa ECB – Konec mandata zadevnega člana – Neupoštevnost (Protokol o privilegijih in imunitetah Evropske unije, členi 11(1), 17 in 22(1))*

(Glej točke od 36 do 50, od 52 do 54, 94 in 97 ter točke 1, 2 in 5 izreka.)

2. *Privilegiji in imunitete Evropske unije – Član organa Evropske centralne banke (ECB) – Guverner nacionalne centralne banke države članice – Imuniteta pred sodnimi postopki – Funkcionalnost – Odvzem imunitete – Zahteva – Neobstoj škodovanja interesom Unije – Presoja, ki je v pristojnosti ECB – Diskrecijsko odločanje – Meje – Sodni nadzor (Protokol o privilegijih in imunitetah Evropske unije, členi 11(1), 17 in 22(1))*

(Glej točke od 57 do 59 in od 74 do 77 ter točko 3 izreka.)

3. *Privilegiji in imunitete Evropske unije – Član organa Evropske centralne banke (ECB) – Guverner nacionalne centralne banke države članice – Imuniteta pred sodnimi postopki – Zahteva – Dejanja, storjena pri opravljanju uradnih dolžnosti člana organa ECB – Presoja, ki je v pristojnosti ECB – Izjema – Očiten neobstoj dejanja, storjenega pri opravljanju uradnih dolžnosti, ki ga lahko ugotovijo nacionalni organi – Sodni nadzor (Protokol o privilegijih in imunitetah Evropske unije, členi 11(a), 17, 18 in 22(1))*

(Glej točke od 60 do 73 in od 75 do 77 ter točko 3 izreka.)

4. *Privilegiji in imunitete Evropske unije – Član organa Evropske centralne banke (ECB) – Guverner nacionalne centralne banke države članice – Imuniteta pred sodnimi postopki – Obseg – Nacionalni kazenski postopek – Preiskovalni ukrepi, zbiranje dokazov in vročitev obtožnega akta – Izključitev – Meje*
(Protokol o privilegijih in imunitetah Evropske unije, člena 11(a) in 22(1))

(Glej točke od 79 do 87, 89 in 90 ter točko 4 izreka.)

5. *Privilegiji in imunitete Evropske unije – Član organa Evropske centralne banke (ECB) – Guverner nacionalne centralne banke države članice – Imuniteta pred sodnimi postopki – Obseg – Nacionalni kazenski postopek – Uporaba dokazov, zbranih med preiskavo, v drugih sodnih postopkih – Dopustnost*
(Protokol o privilegijih in imunitetah Evropske unije, člena 11(a) in 22(1))

(Glej točke od 88 do 90 in točko 4 izreka.)

6. *Privilegiji in imunitete Evropske unije – Član organa Evropske centralne banke (ECB) – Guverner nacionalne centralne banke države članice – Imuniteta pred sodnimi postopki – Nacionalni kazenski pregon dejanj, ki niso zajeta z imuniteto pred sodnimi postopki – Obveznost lojalnega sodelovanja – Obseg*
(člen 4(3), tretji pododstavek, PEU; Protokol o privilegijih in imunitetah Evropske unije, členi 11(a), 18 in 22 (1))

(Glej točki 95 in 96.)

Povzetek

Če organ kazenskega pregona ugotovi, da guverner centralne banke države članice dejanj, ki jih ta organ preiskuje, očitno ni storil pri opravljanju uradnih dolžnosti, se postopek zoper njega lahko nadaljuje, ker imuniteta pred sodnimi postopki ne velja.

Dejanja goljufije, korupcije in pranja denarja ta guverner tako ne stori pri opravljanju uradnih dolžnosti.

Latvijsko državno tožilstvo je junija 2018 zoper guvernerja centralne banke Latvije (v nadaljevanju: AB) pri Rīgas rajona tiesa (okrožno sodišče v Rigi, Latvija) vložilo obtožnico zaradi različnih kaznivih dejanj korupcije. Konkretno, osebi AB se očita, da je sprejela dve podkupnini v zvezi s postopkom bonitetnega nadzora nad neko latvijsko banko in da je oprala denar, ki izvira iz ene od teh podkupnin.

Oseba AB, katere zadnji mandat guvernerja se je iztekel decembra 2019, je bila kot guverner centralne banke Latvije tudi član Razširjenega sveta in Sveta Evropske centralne banke (ECB).

Glede na to posebnost se okrožno sodišče v Rigi sprašuje, ali lahko oseba AB kot član Razširjenega sveta in Sveta ECB uživa imuniteto na podlagi člena 11(a) Protokola (št. 7) o privilegijih in imunitetah Evropske unije,¹ ki uradnikom in drugim uslužbencem Unije priznava imuniteto pred sodnimi postopki za vsa dejanja, storjena pri opravljanju uradnih dolžnosti.

¹ Protokol (št. 7) o privilegijih in imunitetah Evropske unije (UL 2016, C 202, str. 266; v nadaljevanju: Protokol o privilegijih in imunitetah).

Tako se je okrožno sodišče v Rigi odločilo, da Sodišču predloži vprašanje za predhodno odločanje, ali – in če je odgovor pritrdilen – pod katerimi pogoji in kako lahko guverner centralne banke države članice uživa imuniteto pred sodnimi postopki na podlagi Protokola o privilegijih in imunitetah v okviru kazenskega postopka, ki teče zoper njega.

Presoja Sodišča

Sodišče, ki je odločalo v velikem senatu in ki je opozorilo, da so vsi guvernerji centralnih bank držav članic člani Razširjenega sveta ECB in da so guvernerji centralnih bank držav članic, katerih valuta je euro, poleg tega še člani Sveta ECB, je najprej ugotovilo, da se Protokol o privilegijih in imunitetah v skladu z njegovim členom 22 uporablja za ECB, za člane njenih organov in za njene zaposlene. Zato se ta protokol uporablja za guvernerje centralnih bank držav članic kot člane vsaj enega organa ECB.

V tem okviru lahko guvernerji centralnih bank za dejanja, storjena pri opravljanju uradnih dolžnosti člana organa ECB, uživajo zlasti imuniteto pred sodnimi postopki, določeno v členu 11(a) Protokola o privilegijih in imunitetah. V skladu s to določbo navedeni guvernerji po prenehanju funkcije še naprej uživajo to imuniteto pred sodnimi postopki.

V zvezi s predmetom in obsegom varstva, določenega v členu 11(a) Protokola o privilegijih in imunitetah, je Sodišče nato poudarilo, da se na podlagi člena 17, prvi odstavek, navedenega protokola imuniteta pred sodnimi postopki prizna izključno v interesu Unije. Člen 17, drugi odstavek, tega protokola to načelo izvaja tako, da določa, da mora vsaka institucija Unije to imuniteto odvzeti vedno, kadar meni, da odvzem imunitete ni v nasprotju z interesi Unije.

Tako je ECB, kadar ji je predložena zahteva za odvzem imunitete pred sodnimi postopki guvernerja centralne banke v zvezi z nacionalnim kazenskim postopkom, ki je v teku, edina pristojna za to, da presodi, ali je odvzem imunitete v nasprotju z interesi Unije.

Nasprotno pa si ECB in organ, pristojen za kazenski postopek zoper guvernerja nacionalne centralne banke, delita pristojnost za ugotavljanje, ali je guverner dejanja, ki so lahko predmet kazenskopravne kvalifikacije, storil pri opravljanju uradnih dolžnosti člana organa ECB, in ali zato ta dejanja spadajo na področje uporabe imunitete pred sodnimi postopki, določene v členu 11(a) Protokola o privilegijih in imunitetah.

Sodišče je v zvezi s podrobnimi pravili te delitve pristojnosti pojasnilo, da lahko organ, pristojen za kazenski postopek – kadar ugotovi, da guverner centralne banke zadevnih dejanj očitno ni storil pri opravljanju uradnih dolžnosti člana organa ECB – postopek zoper njega nadaljuje, ker imuniteta pred sodnimi postopki ne velja. Tako je v primeru dejanj goljufije, korupcije ali pranja denarja, ki jih stori guverner centralne banke države članice in ki so vsekakor zunaj okvira funkcij uradnika ali drugega uslužbenca Unije.

Kadar pa ima nacionalni organ v kateri koli fazi kazenskega postopka ugotovi, da je zadevni guverner sporna dejanja storil pri opravljanju uradnih dolžnosti člana organa ECB, mora zahtevati odvzem imunitete pred sodnimi postopki. Kadar nacionalni organ v zvezi s tem dvomi, se mora posvetovati z ECB in – če zadnjenavedena meni, da so bila dejanja storjena pri opravljanju uradnih dolžnosti – to institucijo pozvati k odvzemu imunitete zadevnemu guvernerju. Takim zahtevam za odvzem imunitete je treba ugoditi, razen če se ne dokaže, da temu nasprotujejo interesi Unije.

Spoštovanje te delitve pristojnosti je poleg tega predmet nadzora Sodišča, pri katerem je na podlagi člena 258 PDEU lahko vložena tožba zaradi neizpolnitve obveznosti, če nacionalni organi ne izpolnijo svoje obveznosti, da se posvetujejo z zadevno institucijo Unije, kadar ni mogoče razumno izključiti vsakršnega dvoma o uporabi imunitete pred sodnimi postopki. Če pa pristojna institucija Unije zavrne odvzem imunitete, je veljavnost te zavrnitve lahko predmet predloga za sprejetje predhodne odločbe pri Sodišču ali direktne tožbe zadevne države članice na podlagi člena 263 PDEU.

V zvezi z obsegom imunitete pred sodnimi postopki, določene v členu 11(a) Protokola o privilegijih in imunitetah, je Sodišče pojasnilo, da taka imuniteta ne nasprotuje celotnemu kazenskemu pregonu, med drugim preiskovalnim ukrepom, zbiranju dokazov in vročitvi obtožnega akta. Vendar če je v fazi preiskav, ki jih opravijo nacionalni organi, in pred predložitvijo zadeve sodišču ugotovljeno, da lahko uradnik ali uslužbenec Unije uživa imuniteto pred sodnimi postopki za dejanja, ki so predmet kazenskega pregona, morajo ti organi od zadevne institucije Unije zahtevati odvzem imunitete. Poleg tega ta imuniteta – ker jo zadevni uradnik ali uslužbenec Unije uživa le za določeno dejanje – ne nasprotuje temu, da bi se dokazi, zbrani med policijsko ali sodno preiskavo v zvezi s tem uradnikom ali uslužbencem, lahko uporabili v drugih postopkih, ki se nanašajo na druga dejanja, za katera imuniteta ne velja, ali ki so uvedeni proti tretjim osebam.

Sodišče je nazadnje navedlo, da imuniteta pred sodnimi postopki sicer ne velja, kadar je upravičenec do te imunitete v kazenskem postopku obdolžen dejanj, ki niso bila storjena v okviru funkcij, ki jih opravlja za institucijo Unije, vendar bi bila zloraba nacionalnega pregona dejanj, ki niso zajeta s to imuniteto, da bi se izvajal pritisk na zadevnega uslužbenca Unije, vsekakor v nasprotju z načelom lojalnega sodelovanja, določenim v členu 4(3), tretji pododstavek, PEU.